

“OILAMNING HIKMATLAR SANDIG‘I”

Mashg‘ulotning maqsadi

- ✓ O‘quvchilarga oila a‘zolarining hayotiy tajribasi, kasb-kori va maslahatlari orqali oilaviy qadriyatlar hamda avlodlar o‘rtasidagi bog‘liqlik haqida tushuncha berish;
- ✓ Ertak va hayotiy voqealar orqali sabr-toqat, mehnatsevarlik va kasb sirlarini avlodlardan avlodga o‘rganish muhimligini his qildirish;
- ✓ Katta yoshdagilarga hurmat, ularning hayotiy tajribasini qadrlash, oila a‘zolarining mehnatini anglash va minnatdorlik tuyg‘ularini shakllantirish;
- ✓ berilgan vazifani mustaqil bajarish orqali o‘quv mas‘uliyatini tarbiyalash;
- ✓ Oiladagi suhbatdan olingan xulosalarni eslab, uni sodda va aniq tilda boshqalarga yetkazish, tinglash, umumlashtirish va taqqoslash ko‘nikmalarini rivojlantirish.

Kutilayotgan natijalar

- Oila a‘zosidan olingan maslahat yoki hikmatni o‘z so‘zlari bilan qayta hikoya qila olish.
- Turli oilalarning hikmatlarini tinglab, ular orasidagi umumiylikni (mehnatsevarlik, halollik, mehr) anglay olish.
- Katta avlod tajribasining qadrini tushunish va unga hurmat bilan qarash.
- O‘z fikrini og‘zaki hamda yozma/rasm shaklida ifodalay olish.

KERAKLI JIHOZLAR

- Elektron doska
- “Sirli buyum” o‘yini uchun 4–5 ta kichik buyum (kitob, qalam, o‘chirg‘ich, daftar, qalamdon) va ularni yopish uchun mato yoki ro‘molcha
- Fil oilasi tasviri (rasm yoki videokontent)
- Doskaga ilinadigan “Hikmatlar xaritasi” plakati (3 yo‘nalish: MASLAHAT, KASB SIRI, HAYOTIY SABOQ)
- Har bir o‘quvchi uchun kichik kartochka (hikmatni yozish yoki rasm chizish uchun)
- Rangli qalamlar
- Yakuniy refleksiya uchun oldindan tayyorlangan savolli “Hikmatli kartochka”lar

Mashg‘ulot ishlanmasi (asosiy bosqichlar)

Vaqt	Bosqich	Faoliyat mazmuni
3 daq	Diqqatni jalb qilish (“Sirli buyum”)	Yo‘qolgan buyum topiladi, diqqat jamlanadi.
5 daq	Mavzuga kirish	“Fil bolasi oilasidan nimani o‘rganadi?” savol-javob o‘tkaziladi.
10 daq	Oiladagi suhbatni eslash	Oiladan eshitilgan hikmatlar “Hikmatlar xaritasi”ga joylashtiriladi va muhokama qilinadi.
12 daq	Hikoya (“Bobomning sandig‘i”)	O‘qituvchi “Bobomning sandig‘i” hikoyasini ifodali o‘qib beradi; savol-javob orqali hikoyadagi hikmatlar “Hikmatlar xaritasi” bilan bog‘lanadi.
6 daq	“Sardorning uchta merosi”	O‘quvchilar 8 ta tayyor kartochka ichidan Sardor uchun eng muhim uchta merosni tanlab, sababini izohlaydilar (1–2-sinf – rasmi kartochkalar bilan, og‘zaki).
7 daq	Yakunlovchi qism (“Hikmatli kartochkam”)	Refleksiya: o‘quvchilar “Hikmatli kartochka”dagi savolga javob beradilar (3–4-sinf – yozma, 1–2-sinf – rasm chizib yoki og‘zaki).
2 daq	Uyga vazifa	1–2-sinf: ustozga beradigan bitta qiziqarli savolni o‘ylab keling! (yozish shart emas, eslab yoki rasm chizib kelsa bo‘ladi) – “Ustozimga savolim bor”. 3–4-sinf: sevimli kitobingizni olib keling va u haqida bir jumalalik tavsiya tayyorlang! “35 kitob – 35 tavsiya”.

Mashg‘ulotning borishi

3 daqiqa | DIQQATNI JALB QILISH (“Sirli buyum”)

O‘QITUVCHI: - Assalomu alaykum, aziz o‘quvchilarim! Men sizlarga bir nechta buyumlarni ko‘rsataman. Ularni diqqat bilan kuzating. So‘ng buyumlardan birini yashiraman. Siz qaysi buyum yo‘qolganini topasiz. Diqqatli o‘quvchilarimiz buni albatta topadi! Stol ustiga 4–5 ta buyum (masalan, kitob, qalam, o‘chirg‘ich, daftar,

qalamdon) qo‘yadi. O‘quvchilarga bir necha soniya davomida ularni kuzatishni taklif qiladi. So‘ng o‘quvchilar ko‘zlarini yumganda, buyumlardan birini olib qo‘yadi.

O‘QUVCHILAR: Ko‘zlarini ochib, qaysi buyum yo‘qligini topadilar va javoblarini aytadilar.

O‘QITUVCHI: - Barakalla! Haqiqiy detektiv eng kichik o‘zgarishni ham payqaydi. Bugungi mashg‘ulotda ham biz diqqat bilan kuzatamiz, fikrlaymiz va sirlarni birgalikda ochamiz.

5 daqiqa. MAVZUGA KIRISH. “FIL BOLASI OILASIDAN NIMANI O‘RGANADI?”

O‘QITUVCHI: Doscaga fil oilasi tasviri chiqariladi. - Bolajonlar, qaranglar, bu fil bolasi oilasi bilan turibdi.

- Sizningcha, fil bolasi hayotda kerak bo‘ladigan narsalarni **kimdan o‘rganadi?**

O‘QUVCHILAR: Oilasidan.

O‘QITUVCHI: - Masalan, **qayerdan suv topishni, xavfdan qanday saqlanishni, podadan uzoqlashmaslikni** u kimdan o‘rganishi mumkin?

O‘QUVCHILAR: - Oilasidan!

O‘QITUVCHI: - To‘g‘ri. Hayvon bolalari kattalarini kuzatib, ulardan ko‘p narsani o‘rganadi.

Biz-chi? Biz hayotda kerak bo‘ladigan narsalarni kimdan o‘rganamiz?

O‘QUVCHILAR: - Ota-onamizdan! - Buvi-buvamizdan! - Kattalardan!

O‘QITUVCHI: - Demak, hayvonlarda ham, insonlarda ham **oila tajribasi juda muhim.**

- Fil bolasiga katta fil tajribasini beradi. Bizga esa oilamiz **maslahat, kasb siri, tarbiya va hayotiy saboqlarni** beradi. **Bugun biz oilamizdagi kattalardan qanday qimmatli hikmatlarni o‘rganayotganimizni aniqlaymiz.** Ayting-chi, oilangizdagi kattalar sizga qanday foydali maslahat yoki hikmatlarni o‘rgatishmoqda?

O‘QUVCHILAR: Navbat bilan o‘z fikrlarini aytadilar.

10 daqiqa | OILADAGI SUHBATNI ESLASH “HIKMATLAR XARITASI”

O‘QITUVCHI: Doskaga 3 ta yo‘nalish yozadi:

O‘QITUVCHI:- Uyda oila a‘zolaringiz bilan suhbatlashganda turli xil qimmatli fikrlarni eshitdingiz. Endi ularni birgalikda **“Hikmatlar xaritasi”ga joylashtiramiz.**

- Avval suhbat davomida eshitgan hikmatingizni eslang. **U qaysi yo‘nalishga mos keladi?**

O‘QUVCHILAR: O‘quvchilar o‘z hikmatini yozadi yoki 1–2-sinfda rasm orqali ifodalaydi va mos bo‘limga joylashtiradi.

Masalan: **“Har kuni kitob o‘qi.”**- MASLAHAT,

“Dehqon yerga mehr bilan qarashi kerak.” - KASB SIRI,

“Qiyinchilik bo‘lsa, taslim bo‘lma.” - HAYOTIY SABOQ

O‘QITUVCHI: O‘qituvchi xaritaga qarab so‘raydi: - Qaysi bo‘limda hikmatlar ko‘proq? - Nega oilangizdagi kattalar sizga aynan shunday maslahat bergan deb o‘ylaysiz? - Turli oilalarning hikmatlarida qanday o‘xshashlik bor?

O‘QUVCHILAR: Fikr almashadilar.

O‘QITUVCHI XULOSASI: - Demak, oilamizdagi suhbatlar bizga oddiy gaplar emas, **hayotda kerak bo‘ladigan bilim va tajribalarni** beradi.

Bugun biz ularni tingladik, taqqosladik va ma’nosini tahlil qildik.

12 daqika | HIKOYA. “BOBOMNING SANDIG‘I”

O‘QITUVCHI: (Hikoyani ifodali o‘qib beradi.) Sardor yozgi ta’tilni qishloqda, bobosi va buvisinikida o‘tkazayotgan edi. Bobosi Qodir ota qishloqdagi eng mohir duradgor bo‘lib, uning ustaxonasidan doim yangi randalangan yog‘ochning yoqimli hidi kelib turardi.

Ustaxonaning burchagida eski, o‘ymakor naqshli bir sandiq turardi. Sandiq doim qulflangan bo‘lardi.

– Bobojon, sandiqda nima bor? Xazinami? – deb so‘radi Sardor bir kuni.

– Ha, xazina, – deb jilmaydi bobosi. – Lekin bu sandiq uchta kalit bilan ochiladi. Kalitlarni yoz davomida o‘zing topasan.

Ertasi kuni bobosi Sardorga kichkina kursi yasashni o‘rgata boshladi. Sardor shoshib, taxtani darrov arralamoqchi bo‘ldi.

– Shoshma, – dedi bobosi. – Ustalarning bir siri bor: “Yetti o‘lchab, bir kes”. Avval yaxshilab o‘lcha, keyin kes. Shoshgan odam yog‘ochni ham, mehnatini ham isrof qiladi.

Sardor taxtani qayta-qayta o‘lchadi. Bu – birinchi kalit edi.

Bir hafta o‘tib kursi tayyor bo‘ldi. Ammo uning bir oyog‘i kalta chiqib, kursi likillab qoldi. Sardorning ko‘zlari yoshlandi:

– Men hech narsani eplay olmayman!

Shunda buvisi uning boshini silab dedi:

– Bolam, bobong ham birinchi kursisini qiyshiq yasagan. Xato qilish uyat emas, uni tuzatmaslik uyat. Boshlagan ishingni oxiriga yetkaz.

Sardor kursining oyog‘ini qayta tekisladi. Endi kursi mustahkam turardi. Bu – ikkinchi kalit edi.

Kunlarning birida qo‘shni Halima xola buyurtma qilgan javonini olgani keldi va bobosiga pul uzatdi. Sardor pulni sanab, xola adashib ortiqcha berganini payqadi. U bir oz ikkilandi, so‘ng xolaning ortidan yugurib borib, ortiqcha pulni qaytardi.

– Barakalla, o‘g‘lim! Halol bola ekansan, – dedi xola.

Kechqurun bobosi Sardorni quchoqlab: – Mana, uchinchi kalitni ham topding, – dedi.

Yozning oxirgi kuni bobosi sandiqni ochdi. Sardor hayajon bilan ichkariga qaradi. U yerda oltin ham, kumush ham yo‘q edi. Sandiqda eski bir randa va sarg‘aygan qalin daftar yotardi.

– Bu randa menga otamdan, otamga esa uning otasidan qolgan, – dedi bobosi.

– Bu daftarga esa oilamizning har bir avlodi o‘z hikmatini yozib qoldirgan. Mana, qara: “Yetti o‘lchab, bir kes”, “Boshlagan ishingni oxiriga yetkaz”, “Halollik – eng katta boylik”.

– Demak, uchta kalit – sabr, mehnat va halollik ekan-da! – dedi Sardor.

– Topding, – dedi bobosi. – Asl xazina – oltin emas, avloddan avlodga o‘tib kelayotgan hunar va hikmatdir. Endi bu daftarga sen ham o‘z hikmatingni yoz.

Sardor qalamni olib, daftarning yangi sahifasiga chiroyli qilib yozdi: “Xato qilish uyat emas, uni tuzatmaslik uyat”.

O‘QITUVCHI: - Hikoya sizga yoqdimi? Keling, uni birga muhokama qilamiz.

- Sardor sandiqda nima bor deb o‘ylagan edi? Aslida undan nima chiqdi?

- Bobosi Sardorga qaysi kasb sirini o‘rgatdi?

- Kursi likillab qolganda buvisi qanday maslahat berdi?

- Sardor ortiqcha pulni qaytarganda qanday fazilatini ko‘rsatdi?

- Hikoyadagi uchta hikmatni “Hikmatlar xaritasi”ning qaysi bo‘limlariga joylashtirgan bo‘lardingiz?

O‘QUVCHILAR: Savollarga javob beradilar:

“Yetti o‘lchab, bir kes” – KASB SIRI,

“Boshlagan ishingni oxiriga yetkaz” – MASLAHAT,

“Halollik – eng katta boylik” – HAYOTIY SABOQ.

O‘QITUVCHI XULOSASI: - Sardorning oilasi unga eng qimmatli xazinani – hunar, maslahat va hayotiy saboqni berdi. Har birimizning oilamizda ham shunday “hikmatlar sandig‘i” bor.

6 daqiqa | “SARDORNING UCHTA MEROSI”

O‘QITUVCHI: - Tasavvur qiling, Sardor bugun sinfimizga mehmon bo‘lib keldi. U bobosining sandig‘idan faqat 3 ta narsani o‘zi bilan olib kela oladi.

- Duskada 8 ta kartochka bor: bobosining randasi, hikmatlar daftari, “Yetti o‘lchab, bir kes”, “Boshlagan ishingni oxiriga yetkaz”, sabr, mehnatsevarlik, halollik, o‘ymakor sandiq.

Keling, Sardorga yordam beramiz. Qaysi uchtasini tanlagan bo‘lardingiz?

Har bir o‘quvchi 3 ta merosni tanlaydi (1–2-sinf o‘quvchilari rasmlı kartochkalarnı ko‘rsatib, tanlovini og‘zaki aytadi).

O‘QITUVCHI:- Nega aynan shu uchtasini tanladingiz?

O‘QUVCHILAR: tanlovini bir-biriga aytadilar. 2–3 nafar o‘quvchi o‘z fikrini sinf bilan bo‘lishadi.

O‘QITUVCHI XULOSASI: - Sardor bobosi va buvisidan olgan bilim, hunar va o‘g‘itlarni qadrladi. Sandiqning o‘zi emas, undagi hikmatlar qimmatli ekan. Demak, haqiqiy meros, pul yoki buyum emas, bizga o‘rgatilgan yaxshi bilim, hunar va fazilatdir.

7 daqiqa | REFLEKSIYA. “HIKMATLI KARTOCHKAM”

O‘QITUVCHI: - Bugun biz oilamizning **“Hikmatlar sandig‘i”ni to‘ldirdik**. Har bir oila o‘ziga xos maktab ekan. Endi har biringizga bittadan **“Hikmatli kartochka”** beraman. Kartochkadagi savolga javob berib, bugungi mashg‘ulotdan o‘zingiz uchun bitta xulosa olasiz.

O'QUVCHILAR: Kartochkani to'ldirishadi (3–4-sinf – yozma, 1–2-sinf – savolga mos rasm chizib, javobini og'zaki aytadi). 2–3 nafar o'quvchi o'z xulosasini sinf bilan bo'lishadi.

2 daqiqa | UYGA VAZIFA

O'QITUVCHI: - Kelasi haftaga tayyorgarlik ko'ring. 1–2-sinf o'quvchilari: ustozga beradigan bitta qiziqarli savolni o'ylab keling – “Ustozimga savolim bor” (yozish shart emas, eslab kelsangiz yoki rasm chizib kelsangiz ham bo'ladi). 3–4-sinf o'quvchilari: o'qigan sevimli kitobingizni olib keling va u haqida 1 jumlaalik tavsiya tayyorlang – “35 kitob – 35 tavsiya”.